

Conceptexamenprogramma Italiaans compact havo

Conceptexamen- programma

Italiaans compact

Havo

Maart 2025

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2025 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur

SLO

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN 9.8055.087

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Leeswijzer	4
Meer informatie	4
2. Karakteristiek Italiaans compact	5
Kenmerken van de taalvakken	5
Kenmerken van de Italiaanse taal en cultuur	6
Italiaans compact als schoolvak	7
Italiaans compact in de schoolsoorten	7
Havo	8
Vwo	8
3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen	9
4. Eindtermen	10
Domein A Communicatie	10
Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal	10
Subdomein A2 Receptie	11
Subdomein A3 Productie en interactie	12
Domein B Taal- en cultuur bewustzijn	14
Bijlage – Begrippenlijst Italiaans compact	17

1. Inleiding

Voor je ligt het conceptexamenprogramma Italiaans compact – havo. Het afgelopen jaar heeft de vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen – compact dit conceptexamenprogramma ontwikkeld – tegelijkertijd en in samenhang met de andere conceptexamenprogramma's Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks – compact voor havo en vwo. SLO voert in [opdracht](#) van het ministerie van OCW regie over de actualisatie van het gehele curriculum.

SLO zal de conceptexamenprogramma's beproeven in de onderwijspraktijk. De feedback die wordt opgehaald bij leerlingen, leraren en andere betrokkenen wordt gewogen en waar nodig worden de conceptprogramma's aangescherpt. Daarna worden de documenten vastgesteld door het ministerie van OCW. Vanaf dat moment de definitieve examenprogramma's geïmplementeerd worden.

Leeswijzer

Dit conceptexamenprogramma begint met een karakteristiek, waarin de visie op Italiaans compact en de positie van het vak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs staat beschreven. Daarna volgt het raamwerk: een schematische weergave van de inhoud per domein of subdomein. Vervolgens volgen de eindtermen. Per eindterm is een doelzin, uitwerking ('Het gaat hierbij om') en een illustratie ('Te denken valt aan') opgenomen. Tot slot staat in de bijlage de begrippenlijst.

Meer informatie

Meer informatie over de inhoudelijke keuzes en de inrichting van het proces is te vinden in het addendum toelichtingsdocument moderne vreemde talen compact: conceptexamenprogramma's Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks compact voor havo en vwo (Fasoglio & Smulders, 2025). Voortbouwend op het toelichtingsdocument conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen voor vmbo, havo en vwo (Fasoglio, Leunissen & Tammenga, 2024).

Alle informatie over de totstandkoming, de opzet en inhoud van dit conceptexamenprogramma is te vinden op: <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>

2. Karakteristiek Italiaans compact

Kenmerken van de taalvakken

Onderwijs in de moderne vreemde talen (mvt) leidt leerlingen op tot taalvaardige, cultuurbewuste en taalbewuste burgers die kunnen deelnemen aan digitale en niet-digitale communicatie in meertalige en pluriculturele contexten. Het bevordert hun zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, reflectie en creatieve vaardigheden in de communicatie in een vreemde taal. Leerlingen verbreden hun horizon en verkennen eigen kwaliteiten, voorkeuren en mogelijkheden als het gaat om taal en cultuur. Zij leren kritisch om te gaan met een diversiteit aan media en bronnen in andere talen, en ze leren bewust, doelgericht en passend te communiceren. Talenonderwijs bereidt leerlingen voor op het zelfstandig verder ontwikkelen van hun taalbeheersing, ook buiten school. Het bereidt ze voor op een vervolgopleiding of beroep, en op deelname aan de maatschappij. Daarmee vergroten leerlingen hun kansen in vervolgopleidingen en bij beroepskeuze.

Door kennis en vaardigheden op te doen in andere talen en culturen, worden leerlingen zich bewust van hun eigen talige en culturele identiteit en leren ze omgaan met andere culturele perspectieven. Dat draagt bij aan het realiseren van burgerschapsdoelen in de internationale samenleving.

De moderne vreemde talen krijgen in een doorlopende leerlijn vorm vanuit drie invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn. Dit geldt voor zowel de taalprogramma's die vanaf de onderbouw worden aangeboden als voor de programma's die alleen in de bovenbouw worden aangeboden: de variant 'compact'.

Communicatie

Aan de hand van rijke input werken leerlingen aan hun taalvaardigheden in uiteenlopende communicatieve contexten en met verschillende media. Ze leren de taal te gebruiken om doelen te bereiken en communicatie te bevorderen. Daarbij zetten ze hun meertalige en pluriculturele repertoire in. Ze leren digitale technologie kritisch in te zetten om effectief te communiceren en om een taal te leren. Ze experimenteren met verschillende creatieve vormen van taal. Bij het ontwikkelen van de taalvaardigheid gebeurt dit op een manier die past bij de mogelijkheden van de leerlingen. Waar nodig wordt dit ondersteund met passende hulpmiddelen.

Taalbewustzijn

Leerlingen ontwikkelen kennis over taal als fenomeen. In de examenprogramma's van de compacte variant, die zich tot de bovenbouw beperken, ligt de focus op de relatie tussen de doeltaal en andere talen. Door meerdere moderne vreemde talen te leren, versterken leerlingen hun inzichten in taalleerprocessen. Ze leren hun hele taalrepertoire effectief in te zetten in de communicatie en bij het leren van een nieuwe taal. Er wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een open en nieuwsgierige houding ten aanzien van taal en het leren van talen.

Cultuurbewustzijn

Door middel van gevarieerde bronnen en culturele ervaringen ontwikkelen leerlingen inzichten in de culturen van gebieden waar de doeltaal wordt gesproken. Leerlingen zetten deze inzichten functioneel in om effectief te communiceren in pluriculturele contexten. Ze worden zich bewust van verschillende culturele perspectieven. Ze verruimen hun blik op talige en culturele diversiteit. En ze leren open en beargumenteerd te reflecteren op hun eigen culturele perspectief en dat van anderen. Leerlingen doen ervaring op met vormen van fictie. In het vwo wordt van leerlingen verwacht dat ze er betekenis en waarde aan toekennen vanuit een persoonlijk perspectief en vanuit de sociaal-culturele context.

Samenhang

Leerlingen ontwikkelen kennis en vaardigheden in een vreemde taal. Daarbij zetten ze kennis en vaardigheden in die ze opdoen bij Nederlands en andere talen. De samenhang tussen deze talen is zichtbaar in de drie vergelijkbare invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn (bij Nederlands: communicatie, taal en literatuur). Daarmee leren leerlingen talen in een samenhangend perspectief te zien. De samenhang tussen de taalvakken versterkt, verbreedt en verduurzaamt talige en culturele kennis, bewustzijn en vaardigheden van de leerlingen.

Kenmerken van de Italiaanse taal en cultuur

Italië speelt een belangrijke rol in de Europese en internationale politiek en economie en is voor Nederland een belangrijke handelspartner. Italië kent een rijke geschiedenis en het enorme aantal kunstschaten dat zich in Italië bevindt is daar getuige van. De Italiaanse cultuur heeft internationaal veel invloed op verschillende kunstvormen, de filosofie en de exacte wetenschappen. Mede daardoor zijn veel Italiaanse woorden en uitdrukkingen onderdeel geworden van het internationale vocabulaire. Kennis van het Italiaans vergemakkelijkt het leren van andere Romaanse talen en de communicatie tijdens een verblijf in Italië. Het kan een pre zijn bij culturele vervolgoopleidingen.

Italiaans compact als schoolvak

Het vak Italiaans compact is een verkort traject dat uitsluitend in de bovenbouw van havo en vwo wordt aangeboden. Dit vak kan binnen alle profielen alleen in het vrije deel worden opgenomen, als keuze-examenvak of als extra vak.

Italiaans compact wordt met een schoolexamen afgesloten.

Leerlingen maken in deze variant kennis met de Italiaanse taal, oefenen zowel receptieve als productieve vaardigheden, en verkennen talige en culturele aspecten verbonden met de Italiaanse taal en taalgebruikers.

Aansluiting

Leerlingen beginnen in de bovenbouw van havo en vwo met Italiaans compact. Ze kunnen daarbij voortborduren op de kennis en ervaringen die zij in de onderbouw hebben opgedaan met taal- en cultuurbewustzijn bij de andere moderne vreemde talen. Het vak Italiaans compact sluit daarmee aan op de kerndoelen moderne vreemde talen. Op deze manier ontstaat samenhang met de talencurricula in de onderbouw.

Italiaans kan op havo en vwo ook vanaf de onderbouw worden aangeboden. Het vak heet dan Italiaanse taal en cultuur en kan, afhankelijk van schoolsoort en profiel, worden gevolgd als profielvak, profielkeuzevak of in het vrije deel van alle profielen. In de bovenbouw vwo kan Italiaanse taal en cultuur ook de tweede moderne vreemde taal in het gemeenschappelijke deel zijn. Ook dit vak wordt afgesloten met een schoolexamen.

Italiaans compact in de schoolsoorten

De vermelde niveaus van het Europees Referentiekader (ERK) betreffen minimale beheersingsniveaus die haalbaar zijn voor alle leerlingen. Leerlingen krijgen de ruimte om zich boven dit minimumniveau verder te ontwikkelen en het vak op een hoger niveau af te sluiten. Het vereiste beheersingsniveau wordt voor de receptieve vaardigheden in het vwo aangeduid met een '+' . Een plusniveau betekent dat het beheersingsniveau wel kenmerken van het volgende niveau vertoont, maar zich nog steeds binnen de bandbreedte van het betreffende niveau bevindt.

Het overzicht van de minimaal vereiste ERK-niveaus per taalvaardigheid ziet er als volgt uit:

	havo	vwo
Luisteren	A2	A2+
Lezen	A2	A2+
Spreeken / Gesprekken voeren	A2	B1
Schrijven	A2	A2

Er is niet altijd verschil gemaakt tussen de minimaal vereiste ERK-niveaus voor havo en voor vwo. Van vwo-leerlingen wordt wel verwacht dat hun taalbeheersing verder binnen de niveaubandbreedte is dan die van havo-leerlingen.

Havo

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun beheersing van het Italiaans tot A2; hun schrijfvaardigheidsniveau bevindt zich laag in de bandbreedte van dit niveau. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet en vertrouwd; ze zijn toepasbaar in de directe leefomgeving van de leerlingen en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Ze leren over het fenomeen taal en vergelijken Italiaans met andere talen. Ze versterken hun inzicht in taalleerprocessen bij het leren van de doeltaal. Leerlingen maken kennis met een breed scala aan mondelinge en schriftelijke bronnen, waaronder fictie, waar nodig met behulp van vertaling, hertaling of ondertiteling. Ze doen onderzoek naar een talig en/of cultuurgebonden onderwerp dat hen interesseert.

Vwo

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun receptieve beheersing van het Italiaans tot minimaal A2+; hun gespreksvaardigheidsniveau bevindt zich laag in de bandbreedte van B1. Voor schrijfvaardigheid geldt A2. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn vertrouwd en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Ze leren over het fenomeen taal en vergelijken Italiaans met andere talen. Ze versterken hun inzicht in taalleerprocessen bij het leren van de doeltaal. Leerlingen maken kennis met een breed scala aan mondelinge en schriftelijke bronnen, waaronder fictie, waar nodig met behulp van vertaling, hertaling of ondertiteling. Ze krijgen inzicht in inhoud van fictie en de culturele context waarin deze is ontstaan. Ze leggen daarbij verbanden met hun eigen leefwereld en ervaringen, en verkennen hun inhoudelijke en esthetische voorkeuren. Ze doen onderzoek naar een talig en/of cultuurgebonden onderwerp dat hen interesseert.

3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen

Hieronder vind je het raamwerk van Italiaans compact geordend naar domeinen en subdomeinen. Het vak wordt afgesloten met een schoolexamen.

Domeinindeling	Titel (sub)domein
Domein A	Communicatie
Subdomein A1	Rijke ervaringen met taal
Subdomein A2	Receptie
Subdomein A3	Productie en interactie
Domein B	Taal- en cultuurbewustzijn

4. Eindtermen

Domein A Communicatie

Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal

Eindterm 1

De leerling doet ervaring op met een rijk aanbod aan talige bronnen in het Italiaans op een passend taalniveau. (E)

Het gaat hierbij om:

- lezen van en kijken en luisteren naar informatieve en amuserende bronnen in verschillende vormen en verschillende taalvariëteiten over diverse thema's;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- verbanden leggen met het eigen leerproces.

Te denken valt aan:

- bespreken wat de leerling heeft geïnspireerd of overtuigd in reisinformatie, een reclamefilmpje, nieuwsbericht of gedicht;
- een verzameling maken van uitdrukkingen en spreektaal in het Italiaans gevonden in bronnen, en die vergelijken met uitdrukkingen en spreektaal in de eigen taal;
- het eigen standpunt over bepaalde conventies of tradities vergelijken met dat van een Italiaanse persoon in een video-interview;
- voorbeelden van songteksten en gedichten met een bijzondere boodschap verzamelen en die van persoonlijk commentaar voorzien.

Eindterm 2

De leerling gebruikt de Italiaanse taal op een creatieve en persoonlijke manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens;
- experimenteren met klanken, woorden en teksten, indien van toepassing met gebruik van digitale hulpmiddelen;

- verkennen van verschillende creatieve vormen;
- verwoorden van gemaakte keuzes en eigen voorkeuren met betrekking tot inhoud en vorm.

Te denken valt aan:

- een grappige post met zelfverzonnen woorden schrijven voor sociale media;
- bestaande of zelfgeschreven poëzie voordragen;
- een scène uit een serie naspelen in het Italiaans;
- een reisfolder, een (interactieve) stadswandeling of een rondleiding ontwerpen;
- een reclamespot maken voor een bestand of zelfverzonnen product.

Subdomein A2 Receptie

Eindterm 3

De leerling toont begrip van de inhoud van auditieve en audiovisuele bronnen in de Italiaanse taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- korte, eenvoudige, langzaam en helder gearticuleerde multimediale bronnen;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- herkennen van conventies;
- overbrengen van de globale boodschap en de belangrijkste informatie uit bronnen.

Te denken valt aan:

- eenvoudige instructievideo's opvolgen, bijvoorbeeld voor het bereiden van een gerecht of het spelen van een spel;
- een dagtrip plannen op basis van het weerbericht, verkeers- en reisinformatie, en promotiefilmpjes van activiteiten en bezienswaardigheden;
- de belangrijkste informatie uit mededelingen vatten tijdens een excursie of een evenement;
- beleefdheidsconventies herkennen in een gesprek in het Italiaans;
- het onderwerp van een discussie uit een podcast benoemen.

Eindterm 4

De leerling toont begrip van de inhoud van schriftelijke bronnen in de Italiaanse taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- korte, eenvoudige teksten van verschillende soorten en met verschillende doelen;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- herkennen van conventies;
- overbrengen van de globale boodschap en de belangrijkste informatie uit bronnen.

Te denken valt aan:

- de kenmerken van een personage uit een verhaal in het kort beschrijven;
- de instructies over het terugsturen van een besteld product opvolgen;
- een bezienswaardigheid of activiteit selecteren uit een toeristische folder voor een dagje uit met vrienden of familie;
- een geïllustreerd verslag van een landelijke of traditionele feestdag samenvatten;
- eenvoudige instructies op apparaten opvolgen, zoals van een geldautomaat, een automaat voor bus- en treinkaartjes of een betaalautomaat in een parkeergarage.

Subdomein A3 Productie en interactie

Eindterm 5

De leerling communiceert mondeling in het Italiaans, afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- offline en online mondelinge productie en interactie over vertrouwde, alledaagse zaken;
- kort en in eenvoudige bewoordingen presenteren van ervaringen en concrete informatie;
- uitwisselen van voorkeuren en meningen in informele sociale contacten;
- inzetten van passend taalgebruik, non-verbale communicatie en communicatievorm;
- gebruiken van elementaire taalstructuren en uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- een gebeurtenis of activiteit uit het persoonlijke leven kort beschrijven, zoals een familiefeest, een concert of een verhuizing;
- voorkeuren en afkeuren benoemen bij het vergelijken van kleding of mobiele telefoons in reclame;
- een presentatie voor uitwisselingsleerlingen houden over de eigen stad of streek en wat daar te doen is, of over de eigen bijbaan en wat de werkzaamheden zijn;
- in een online gesprek, een gezamenlijke planning maken voor een activiteit;
- met vrienden afstemmen welke muziek de leerling wel en niet wil draaien op een feest.

Eindterm 6

De leerling communiceert schriftelijk in het Italiaans, afgestemd op doel, publiek, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitwisselen van informatie, ervaringen en gedachten in korte en eenvoudige schriftelijke online en offline interactie over vertrouwde zaken;
- doelgericht inzetten van digitale hulpmiddelen om een tekst te genereren en te evalueren;
- afstemmen van taalgebruik op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van elementaire taalstructuren en uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- een persoon, een persoonlijke indruk, voorkeuren of meningen kort beschrijven met behulp van gangbare technologische toepassingen;
- aantekeningen maken voor een afwezige klasgenoot bij een eenvoudige presentatie;
- formele en persoonlijke berichten opstellen waarin de leerling dank uitsprekt, verontschuldigen aanbiedt of afspraken bevestigt rondom eenvoudige praktische zaken;
- met behulp van AI input genereren voor een korte tekst in het Italiaans over bijvoorbeeld een reiservaring, en daaruit passende uitdrukkingen en zinnen selecteren;
- op online berichten van anderen reageren door in eenvoudige bewoordingen gevoelens van verbazing, waardering, belangstelling of onverschilligheid uit te drukken.

Domein B Taal- en cultuur bewustzijn

Eindterm 7

De leerling toont inzicht in taal als systeem. (H)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en vergelijken van kenmerken op klank-, woord- en zinsniveau in het Italiaans en andere talen die de leerling kent, in bronnen die passen bij het beheersingsniveau van de leerling;
- analyseren van overeenkomsten en verschillen tussen het Italiaanse taalsysteem en dat van andere talen;
- onderscheiden van patronen in talen die met het Italiaans verwant zijn;
- benoemen van de invloed van andere talen op Italiaanse woorden en uitdrukkingen, en vice versa.

Te denken valt aan:

- een poster ontwerpen met internationale woorden en leenwoorden in het Italiaans, of valse vrienden ten opzichte van een andere taal;
- het Italiaans vergelijken met andere talen van dezelfde taalfamilie, en gemeenschappelijke kenmerken zoeken;
- het Italiaans vergelijken met talen van andere taalfamilies zoals Engels of Duits, en overeenkomsten en verschillen zoeken in bijvoorbeeld zinsbouw of uitspraak;
- een overzicht bijhouden van woorden in het Italiaans die overeenkomen met woorden in andere talen die de leerling kent.

Eindterm 8

De leerling reflecteert op ervaringen met cultuurgebonden aspecten in contexten waarin Italiaans een voertaal is. (H)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van cultureel bepaalde normen, overtuigingen en gewoonten in diverse online en offline bronnen en contactmomenten;
- verbanden leggen tussen de waargenomen cultuurgebonden aspecten en eigen perspectieven en standpunten;
- conclusies trekken over hoe je stereotypering en misverstanden in communicatie kunt voorkomen.

Te denken valt aan:

- kennismaken met tradities rondom nationale feestdagen, tijdens een digitale uitwisseling met leeftijdsgenoten;
- eigen voorkeuren en leefstijlen herkennen en benoemen die overeenkomen met, en verschillen van, die van Italiaanse leeftijdsgenoten;
- met iemand praten over hoe je een onbekende gelijkwaardig kunt benaderen en open kunt staan voor uiteenlopende perspectieven;
- clichés in beelden en teksten identificeren, bijvoorbeeld in reclames op straat.

Eindterm 9

De leerling onderzoekt taal- en/of cultuurgebonden onderwerpen gerelateerd aan gebieden waar Italiaans een voertaal is en reflecteert op de opbrengsten. (H)

Het gaat hierbij om:

- opstellen van een plan van aanpak aan de hand van een onderzoeksvraag;
- doelgericht zoeken, selecteren en interpreteren van gevarieerde fictie- en informatiebronnen, waar nodig met behulp van digitale middelen;
- beantwoorden van de onderzoeksvraag met de gevonden informatie;
- conclusies trekken over de betekenis van de opbrengsten van het onderzoek voor de communicatie;
- reflecteren op de betekenis van de opbrengsten van het onderzoek voor het eigen leerproces.

Te denken valt aan:

- een presentatie houden over een vergelijking tussen spreekwoorden en gezegdes in het Italiaans en in andere talen, bijvoorbeeld verbonden met het weer, het landschap, eten of muziek;
- een videocompilatie maken om verschillen in taalgebruik tussen verschillende variëteiten van het Italiaans te illustreren;
- een poster maken die een aantal bijzondere tradities in verschillende regio's van Italië illustreert, en hun achtergrond toelicht;

- een controversiële Italiaanse traditie onderzoeken vanuit het Italiaanse perspectief, zoals het Palio di Siena;
- een verzameling maken van clichés over de Italiaanse cultuur in teksten en beelden, en die vergelijken met eigen ervaringen met Italië en Italianen.

Bijlage – Begrippenlijst Italiaans compact

Hieronder lees je de vakspecifieke begrippen en hun omschrijving.

Begrip	Omschrijving
Aanpak	Houding of benadering om een doel te bereiken. Bijvoorbeeld: scannend lezen om informatie te zoeken, een schrijfplan om tot een gestructureerde tekst te komen, een stappenplan maken ter voorbereiding op een samenhangende tekst.
Begrip	Zie tekstbegrip.
Begripsverhogende strategieën	Strategieën in de gereedschapskist van lezers die lezers flexibel en effectief inzetten als ze vastlopen bij het begrijpen van teksten, of als ze hun begrip willen verdiepen. Met als doel het interpreteren, onthouden en kritisch reflecteren op de inhoud van teksten. De strategieën kunnen variëren van bijvoorbeeld het simpelweg herlezen van een zin tot het vergelijken van informatie uit verschillende teksten.
Bron	Drager van mondelinge, schriftelijke, visuele, digitale en multimodale informatie.
Burgerschap	Het vermogen om maatschappelijk en politiek te functioneren en daarmee gezamenlijk de samenleving vorm te geven.
Communicatie	De (online) mondelinge, schriftelijke en multimodale uitwisseling van boodschappen die bewust en/of onbewust, verbaal en/of non-verbaal worden overgebracht, ontvangen en geïnterpreteerd. Wanneer deze uitwisseling is afgestemd op doel, publiek en context, is er doelgerichte communicatie.
Communicatief doel	Wat je beoogt te bereiken door middel van communicatie: informeren, amuseren, instrueren, overtuigen, beschouwen en activeren.

Communicatieve context	De tijdruimtelijke en sociaal-culturele omgeving waarin specifieke communicatie plaatsvindt. De context van de communicatie oefent een grote invloed uit op de vorm die je communicatie aanneemt.
Conventies	Zie taalconventies.
Creativiteit	Het vermogen om originele ideeën en oplossingen te bedenken ten behoeve van doelgerichte communicatie of persoonlijke expressie.
Cultuur	Alles wat mensen denken, doen en maken en de betekenis die zij vanuit hun individuele en het collectieve geheugen daaraan geven. Cultuur is een dynamisch geheel aan gebruiken en uitdrukkingsvormen.
Cultuurbewustzijn	Het begrijpen en waarderen van de verschillende manieren waarop mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst leven, denken en handelen.
Cultuuruitingen	Verschillende manieren waarop een samenleving of groep haar waarden, normen, ideeën, tradities en creativiteit tot uitdrukking brengt. Bijvoorbeeld: kunst, muziek, literatuur, architectuur, rituelen en gebruiken.
Culturele diversiteit	De aanwezigheid van onder meer verschillende talen, tradities, normen, waarden, religies en etniciteiten in een samenleving.
Culturele identiteit	Onderdeel van iemands identiteit of die van een groep op basis van gemeenschappelijke waarden en normen.
Digitale geletterdheid	Kennis hebben van digitale technologie en digitale media en beschikken over vaardigheden om deze te gebruiken.
Fictie	Alle tekstvormen waarin met behulp van verteltechnieken een werkelijkheid verbeeld wordt middels audiovisuele en/of talige media. Bijvoorbeeld vormen van literatuur, films, tv-series en verhalende games.
Geletterdheid	Het vermogen om geschreven taal te begrijpen, te evalueren en doelgericht te gebruiken, in het persoonlijke leven en in maatschappelijke context.

Genre, literair	Aanduiding voor soorten literaire teksten: proza, poëzie en toneel en alle vormen daartussen. Traditioneel noemen we dat lyrische, epische en dramatische teksten. Bijvoorbeeld: kinderrijmpjes, liedjes, gedichten, korte verhalen, romans, graphic novel, fabels, toneel, hoorspel.
Genre, zakelijk	Aanduiding voor soorten zakelijke teksten met hetzelfde communicatieve doel die worden gekenmerkt door een overeenkomstige structuur, stijl en vormgeving. De hoofdgenres zijn feitelijke en waarderende teksten, onder te verdelen in subvormen als verslag, beschrijving, procedure, verklaring, oproep/verzoek (feitelijk) en beschouwing, betoog, respons (waarderend).
Gespreksconventies	Zie taalconventies.
Interactie	Uitwisseling van kennis, ideeën, gevoelens en informatie tussen twee of meer personen, waarbij er sprake is van een voortdurende afwisseling tussen luister- en spreek- en gespreksactiviteiten, en/of lees- en schrijfactiviteiten.
Interculturele communicatie	Communicatie tussen mensen met verschillende socioculturele achtergronden.
Interculturele competentie	Het vermogen om effectief te communiceren en samen te werken met mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst, door (socio)culturele verschillen vast te stellen, te begrijpen en te waarderen.
Lingua franca	Een taal die als gemeenschappelijk communicatiemiddel wordt gebruikt tussen mensen met verschillende thuistalen.
Literaire begrippen	Zie literaire middelen.
Literaire middelen	Vormen van taalgebruik die zich onderscheiden van een zakelijke manier van uitdrukken. Bijvoorbeeld: stijl, register, stijlfiguren en beeldspraak.

Literatuur	Wat onder literatuur wordt verstaan loopt uiteen en is veranderlijk. Het gaat om teksten die een werkelijkheid verbeelden met taal als voornaamste medium en met inzet van literaire middelen. Literatuur omvat een breed scala aan genres, zowel fictieve als non-fictieve teksten, van uiteenlopende complexiteit. Er worden vanouds drie vormen onderscheiden: verhalende, lyrische en dramatische teksten. De betekenis van literaire teksten komt tot stand in een wisselwerking tussen de tekst, de context en de lezer.
Mediation	Alle verbale en non-verbale activiteiten gericht op bevorderen en het vergemakkelijken van begrip en communicatie, door onder andere uitleggen, aanpassen van taal of van spreektempo, samenvatten, vertalen, hertalen en parafraseren.
Meertalig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst.
Meertaligheid in de samenleving	Het naast elkaar bestaan van verschillende talen en taalvariëteiten binnen een bepaalde context of een bepaald gebied.
Meertalige competentie	Het functioneel en flexibel kunnen inzetten van een meertalig repertoire om te communiceren of om een nieuwe taal te leren.
Multimediaal	Het gebruiken van verschillende media. Bijvoorbeeld kranten, tijdschriften, boeken, posters, fotografie, televisie, films, video's, games internet en sociale media.
Multimodaal	Het combineren van meer dan één communicatiekanaal in een product. Bijvoorbeeld: geschreven teksten, gesproken teksten, gebaren, gezichtsuitdrukkingen, muziek en allerlei soorten beeldmateriaal zoals video's, animaties, illustraties en grafieken.
Non-fictie	Alle tekstvormen die op de werkelijkheid berustende feiten aanbieden, analyseren of interpreteren. Bijvoorbeeld: handleidingen, woordenboeken, documentaires, essays, schoolboekteksten of (auto)biografieën.

Pluricultureel	Het betreft een ervaring, situatie, context of samenleving waarin diverse culturen naast elkaar bestaan en elkaar beïnvloeden.
Productieve taalvaardigheid	Het betreft hier de vaardigheden spreken en schrijven.
Receptieve taalvaardigheid	Het betreft hier de vaardigheden kijken, luisteren en lezen.
Register	Taalgebruik dat aan een bepaalde situatie is gebonden, zowel wat betreft woordkeuze als zinsbouw. Er zijn verscheidene registers, variërend van zeer informeel tot zeer formeel. De vijf belangrijkste registers zijn vulgair, informeel, neutraal, formeel, archaisch.
Retorische middelen	Talige middelen die bijdragen aan overtuigingskracht in spreken en schrijven. Bijvoorbeeld: stijlmiddelen, beeldspraak, ironie, verteltechnieken of woordkeuze.
Rijke tekst	Authentieke, aansprekende tekst met veelzijdig en gevarieerd taalgebruik, afkomstig van een vakkundige schrijver, die de leerling uitnodigt tot nadenken, beleven en betekenis geven. De inhoud is verhelderend, origineel, en/of gelaagd, en maakt het leggen van betekenisvolle verbanden binnen en tussen teksten mogelijk. De tekst helpt de leerling bij het leren over en begrijpen van zichzelf en de wereld, en draagt bij aan de uitbreiding van diens talige repertoire.
Schriftconventies	Zie taalconventies.
Taalbewustzijn	Expliciete kennis over taal, alertheid op de werking van taal en inzicht in hoe talen geleerd en gebruikt worden.
Taalconventies	Wat in een bepaalde context door de taalgemeenschap gebruikelijk en passend wordt gevonden in schriftelijk en mondeling taalgebruik met betrekking tot bijvoorbeeld inhoud en opbouw van een tekst of het nemen van de beurt op gepaste wijze bij het voeren van gesprekken.
Taalleerbewustzijn	Op basis van metacognitieve en taaldidactische kennis in staat zijn om te reflecteren op taalleerprocessen en op het eigen taalleerproces; door deze reflecties het taalleerproces kunnen bijsturen en sturen op de eigen talige, cognitieve en sociale ontwikkeling.

Taalleerproces	Zie taalleervaardigheid.
Taalleerstrategie	Manier waarop een persoon het leren van een taal aanpakt.
Taalleer-vaardigheid	De vaardigheid om bewust effectieve strategieën in te zetten die het leren van een taal bevorderen. Hierbij speelt metacognitie een rol: de leerling heeft enige kennis van taalleerprocessen en het eigen taalleerproces.
Taalontwikkeling	Het proces dat doorlopen wordt bij het leren van een of meerdere talen.
Taalstatus	De positie die een taal inneemt in een bepaalde gemeenschap en de waardering die aan die taal wordt toegekend door een (inter)nationale overheid of gemeenschap.
Taalvariatie	Het bestaan van verschillen binnen een taal of binnen het taalgebruik van een individu.
Taalvariëteit	Een variant op een erkende taal die door een groep mensen gesproken of geschreven wordt. Bijvoorbeeld: dialecten, straattaal en jongerentaal. Elke taalvariëteit heeft een aantal opvallende eigen kenmerken, zoals eigen uitspraak, eigen woorden en grammaticaregels.
Taalverwerving	Het zich eigen maken van een of meerdere talen in een ongestuurde, natuurlijke context.
Talige identiteit	Taalgebruik dat een mens of groep mensen definieert en onderscheidt van anderen.
Talig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst.
Tekst	Elke vorm van mondelinge, schriftelijke, digitale en multimodale communicatie, waarmee ideeën, ervaringen, gedachten, gevoelens, meningen en informatie door middel van taal worden weergegeven.
Tekstbegrip	De mate waarin de lezer betekenis verleent aan een tekst door teksten te begrijpen, interpreteren, integreren, evalueren en erop te reflecteren.
Tekstconventies	Zie taalconventies.

Verteltechnieken	Technieken die een verhaal opbouwen en kleuren. Hiermee worden gebeurtenissen weergegeven en de aandacht en blik van de lezer of luisteraar gericht. Bijvoorbeeld: perspectief, verteltempo en verhaallijnen.
Wereldburgerschap	Het bewust worden van verbindingen en het actief onderdeel uitmaken van de eigen omgeving, de hele samenleving en de wereld, met respect voor de principes van gelijkwaardigheid, wederzijdse afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheden.

Als landelijk expertisecentrum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)